

1000N50-1

DYDD GWENER, 26 MAI 2023 – PRYNHAWN

CYMRAEG: IAITH GYNTAF – U2 uned 5

Rhyddiaith yr Oesoedd Canol, yr Hengerdd

a'r Cywyddau

(Papur Ysgrifenedig)

2 awr a'ch amser estynedig

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Llyfryn ateb 16 tudalen CBAC (pinc).

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du neu eich dull arferol.

Atebwch y DDAU gwestiwn.

Ysgrifennwch eich atebion yn y llyfryn ateb a ddarperir ar wahân.

Pan fo gofyn i chi fynegi barn neu safbwynt, dylech roi eich rhesymau drostynt a chyfeirio at farn eraill lle bo'n briodol.

Dylech ddefnyddio termau beirniadaeth lenyddol a dyfyniadau.

(Trowch y dudalen)

3

Bydd y marcio yn ystyried ansawdd eich iaith a'ch mynegiant yn eich atebion.

Dylech dreulio 1 AWR ar Adran A ac 1 AWR ar Adran B.

Ni chaniateir defnyddio copïau o'r testunau gosod na geiriaduron yn yr arholiad hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Y mae pob cwestiwn yn gyfwerth o ran marciau.

Mae nifer y marciau sydd ar gael wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn ynghyd â'r marciau am ansawdd iaith ysgrifenedig.

(Trowch y dudalen)

4

Cofiwch mai papur synoptig yw hwn ac felly bydd yn profi gwybodaeth, dealltwriaeth a sgiliau a ddatblygwyd wrth astudio'r pwnc e.e. dadansoddi a defnyddio iaith ysgrifenedig.

(Trowch y dudalen)

ADRAN A

1. RHYDDIAITH YR OESOEDD CANOL

Darllenwch y darn canlynol yn ofalus ac yna atebwch y DDAU gwestiwn gan ddewis a dethol gwybodaeth BERTHNASOL o'r darn.

- (a) Esboniwch yn fanwl beth sy'n DIGWYDD yn y dyfyniad. Yn eich ateb, cyfeiriwch at ARWYDDOCÂD yr hyn sy'n digwydd yn y darn yng NGHYD-DESTUN y chwedl.**

[15 marc]

(Trowch y dudalen)

- 1 (b) Rydym yn adnabod y chwedl fel ‘Branwen ferch Llŷr’. Trafodwch ai Branwen neu un o’r cymeriadau eraill yw’r prif gymeriad gan roi rhesymau. Defnyddiwch y dyfyniad yn sylfaen i’ch ateb ond disgwylir eich bod yn cyfeirio at rannau perthnasol eraill o’r chwedl yn ogystal. [15 marc]

Gwobrwyir eich iaith ysgrifenedig wrth ateb y DDAU gwestiwn.

[15 marc]

(Trowch y dudalen)

E chwedyl a doeth at Uatholwch. Sef ual y doeth, dywedut anfuraw y ueirych ac eu llygru, hyt nat oed un mwynyant a ellit o honunt.

‘Ie, Arglwyd,’ heb un, ‘dy waradwydaw yr a wnaethpwyt, a hynny a uynhir y wneuthur a thi.’

‘Dioer, eres genhyf, os uy gwaradwydaw a uynhynt, rodi morwyn gystal, kyuurd, gyn anwylet gan y chenedyl, ac a rodyssant ym.’

‘Arglwyd,’ heb un arall, ‘ti a wely dangos, [os] ef. Ac nyt oes it a wnelych, namyn kyrchu dy longeu.’ Ac ar hynny arouun y longeu a wnaeth ef.

E chwedyl a doeth at Uendigeituran, bot Matholwch yn adaw y llys, heb ouyn, heb ganhyat. A chenadeu a aeth y ouyn idaw, paham oed hynny. Sef kennadeu a aeth, Idig uab Anarawc, ac Eueyd Hir. Y guyr hynny a'y godiwawd, ac a ouynyssant idaw, pa darpar oed yr eidaw, a pha achaws yd oed yn mynet e ymdeith.

'Dioer,' heb ynteu, 'pei ys gwypwn, ny down yma. Cwbyl waradwyd a geueis. Ac ny duc neb kyrch waeth no'r dugum ymma. A reuedawt rygyueryw a mi.'

'Beth yw hynny?' heb wynt.

‘Rodi Branwen uerch Lyr ym, yn tryded prif rieni yr ynys honn, ac yn uerch y urenhin Ynys y Kedeyrn, a chyscu genthi, a gwedy hynny uy gwaradwydaw. A ryued oed genhyf, nat kyn rodi morwyn gystal a honno ym, y gwneit y gwaradwyd a wnelit ym.’

‘Dioer, Arglwyd, nyt o uod y neb a uedei y llys,’ heb wynt, ‘na neb o’e kynghor y gwnaet[h]pwyd y gwaradwyd hwnnw yt. A chyt bo gwaradwyd gennyt ti hynny, mwy yw gan Uendigeituran no chenyt ti, y tremic hwnnw a’r guare.’

(Trowch y dudalen)

ADRAN B

2. YR HENGERDD A'R CYWYDDAU

Darllenwch y dyfyniadau a ganlyn yn ofalus ac yna atebwch y DDAU gwestiwn.

Gwobrwyir eich iaith ysgrifenedig wrth ateb y DDAU gwestiwn.

[15 marc]

- (a) Ysgrifennwch am GEFNDIR y GERDD a'r BARDD. Cyfeiriwch yn benodol at y DYFYNIAD gyferbyn er mwyn gwneud eich ateb yn berthnasol. [15 marc]

(Trowch y dudalen)

Enaid Owain ab Urien,
gobwyllid ei Rên o'i raid.
Rheged udd a'i cudd tromlas,
nid oedd fas i'w gywyddaid.
Isgell cerddglyd clodfawr;
esgyll gawr gwaywawr llifaid.
Can ni cheffir cystedlydd
i udd Llwyfenydd llathraid.
Medel galon, gefeiliad,
eisyllud ei dad a'i daid.
Pan laddawdd Owain Fflamddwyn,
nid oedd fwy nogyd cysgaid.
Cysgid Lloegr, llydan nifer,
â lleufer yn eu llygaid.
A rhai ni fföynt haeach
a oeddynt hyach no rhaid:
Owain a'u cosbes yn ddrud
mal cnud yn dylud defaid.
Gŵr gwiw uch ei amliw seirch
a roddai feirch i eirchiaid;
cyd as cronnai mal caled,
rhy rhanned rhag ei enaid.
Enaid Owain ab Urien,
gobwyllid ei Rên o'i raid.

(Trowch y dudalen)

**2 (b) Dadansoddwch GREFFT ac
ARDDULL y bardd yn y dyfyniad
isod. [15 marc]**

**Gwedy cysgu, tru tremyn,
O bawb onid mi a bun,
Ceisiais yn hyfedr fedru
Ar wely'r ferch, alar fu.
Cefais, pan soniais yna,
Gwymp dig, nid oedd gampau da.
Briwais, ni neidiais yn iach,
Y grimog, a gwae'r omach,
Wrth ystlys, ar waith ostler,
Ystôl groch ffôl, goruwch ffêr.
Trewais, drwg fydd tra awydd,
Lle y'm rhoed, heb un llam rhwydd,
Mynych dwyll amwyll ymwrdd,
Fy nhalcen wrth ben y bwrdd,
Lle'r oedd cawg yrhawg yn rhydd
A llafar badell efydd.**

(Trowch y dudalen)

**Syrthio o'r bwrdd, dragwrdd drefn,
A'r ddeudrestl a'r holl ddodrefn.
Rhoi diasbad o'r badell,
I'm hôl y'i clywid ymhell.
Gweiddi, gŵr gorwag oeddwn,
O'r cawg, a chyfarth o'r cŵn.**

**Haws codi, drygioni drud,
Yn drwsgl nog yn dra esgud.
Dyfod, bu chwedl edifar,
I fyny, Cymry a'm câr,
Lle'r oedd garllaw muroedd mawr
Drisais mewn gwely drewsawr
Yn trafferth am eu triphac,
Hicin a Siencin a Siac.**

DIWEDD Y PAPUR